

## Het ideale experiment bevestigt zichzelf. Over bewijs, artifice's en de grenzen van de wetenschap

I believe that we are at an important turning point in the history of science. We have come to the end of the road paved by Galileo and Newton, which presented us with an image of a time-reversible, deterministic universe. We now see the erosion of determinism and the emergence of a new formulation of the laws of physics.

Ilya Prigogine, 'The End of Certainty', p.viii, 1997

Na zo'n veertig jaar aarzeling durf ik het nu eindelijk openlijk te zeggen:

het ideale natuurwetenschappelijke experiment bevestigt -per definitie- zijn hypothese

Deze uitspraak, die ik vroeger nooit *publiekelijk* durfde te doen, vormt na mijn kennismaking met het analytisch *idealisme* (Kastrup c.s.) de kern van mijn visie op hoe wij in de natuur- & levenswetenschappen onze natuur -dat wil zeggen de 'werkelijkheid'- onderzoeken.

De gedachte kwam opnieuw bij mij op naar aanleiding van de uitreiking van de Nobelprijs voor Natuurkunde, die eerder deze week werd toegekend aan drie quantum-wetenschappers. De vraag die zich daarbij onmiddellijk opdringt is:

wat wordt hier eigenlijk bewezen?

Wanneer we het holoscript-model volgen, is het antwoord eenduidig en glashelder:

Een experiment bewijst niets buiten de context (het systeem) waarbinnen het is ontworpen.

Een bewijs is in die zin *circulair*, omdat het slechts binnen die ene context geldig is. Het bevestigt enkel dat de voorwaarden van het experiment in het onderliggende script – volgens eerder opgestelde regels, theorieën, modellen, logica en premissen – consequent zijn toegepast.

### 'Zekere' wetenschap als *artifice*

In die zin blijven experimenten altijd onderdeel van -hoe *briljant* ook bedachte- maar strikt genomen *gesloten* theorieën. En zijn dus *artifices*: kunstgrepen die uitsluitend binnen hun eigen context en voorwaarden functioneren.

Net als de ideale machine, die precies doet waarvoor zij is gebouwd, valideert het experiment de hypothese waarvoor het is geconfigureerd (ontworpen). Niet meer en niet minder – hoe ingenieus en briljant dat experiment ook mag zijn opgezet. ..

Dat geldt m.i. niet alleen voor het recent bekroonde quantum-bewijs, maar voor elke wetenschappelijk theorie. Alles wat rationeel beschouwd wordt, bevindt zich binnen het gesloten Script.

*Iedere op verklaring gerichte discipline worstelt dus met dat gegeven.* Met deze fundamentele beperking.

We hebben weliswaar een *idee* van wat werkelijkheid zou kunnen zijn, maar we kunnen haar nooit *met ons verstand* overstijgen, omdat we ons *binnen* het door die ratio en taal gesloten systeem bevinden.

De menselijke drang om verstandelijk tóch toegang te krijgen tot iets '*buiten*' het rationele script is een niet te winnen strijd.

Een worsteling die van alle tijden is en die zich -in meer of mindere mate- in alle takken van de wetenschap voltrekt.

De ooit door de pré-rationele mens nog mythisch geduide, onvoorspelbare natuur heeft met de opkomst van haar redenerende evenknie langzaam maar zeker plaatsgemaakt voor de 'verklaring' die slechts binnen een zélf-bepaalde, besloten omgeving geldig is en die zekerheid vóórspiegelt in plaats van verstrekt.

HChJ Stg

Voor een meer 'technische' uiteenzetting van *het Script* (rv) zie [PSE: pub EF](#)